

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันอย่างมาก การจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่เปี่ยมไปด้วย การศึกษาหาความรู้เฉพาะด้านเป็นหลัก เพื่อให้ให้นักศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไป และท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจาก แรงขับเคลื่อนของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่างๆ ที่ เห็นได้อย่างชัดเจน คือด้านการพัฒนาคุณภาพของคน สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัย และบัณฑิตที่สามารถรองรับกระแสการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนี้ ระบบการศึกษาจึงควรพัฒนาเป็นหลายมิติให้ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับ การศึกษาทั้งหมด เช่น หลักสูตร การเรียนการสอน การวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา อุปกรณ์การสอน การ บริการทางวิชาการ เป็นต้น โดยมีเป้าประสงค์สำคัญก็คือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทุกระดับต้องมี คุณสมบัติและความสามารถในการปรับเปลี่ยนตนเองได้เป็นอย่างดีและสนใจในการใฝ่หาความรู้ เพิ่มเติมสม่ำเสมอ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานแต่ละกรณี

มหาวิทยาลัยยุคใหม่ควรสร้างบุคคลที่เข้าสู่ระบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี การพัฒนาวิชาความรู้ในหลักสูตรและกลยุทธ์การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องร่วมกับหน่วยงานที่เป็น ผู้ใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น การจัดโครงการร่วมกับหน่วยงานจ้างในการ ฝึกฝนด้านประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา(Case study) หรือการเรียนรู้ผ่านสภาพปัญหาจริง(Problem-based learning) ของงานเพื่อเสริมสร้างรากฐานทาง วิชาการและวิชาชีพให้กับนักศึกษา เกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างทันสมัยและทันต่อสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

การศึกษาคำรู้ในสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วารสาร ศาสตร์(Journalism) ได้มีการเปิดสอนขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2497 ที่คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์เป็นสาขาวิชาแรก

ที่เปิดสอนในจำนวนหลายสาขาวิชาของคณะนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน ทั้งนี้สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ได้จัดตั้ง ดำเนินการเรียนการสอน และเริ่มภารกิจการผลิตบัณฑิตมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 จนกระทั่งปัจจุบันได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 19 ปี

สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม มีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตในสาขาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ให้มีความรู้ความสามารถทางการสื่อสาร การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบการนำเสนอ ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ การฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในงาน หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในงานสื่อสารมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน และเพื่อให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพตามความสนใจและความถนัดได้

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต(นศ.บ.)ของภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ เป็นหลักสูตร 4 ปี ภาคปกติ ได้รับการรับรองมาตรฐานครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2536 และได้รับการรับรองมาตรฐานอย่างถาวรตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี และในปีการศึกษา 2551 นี้กำลังอยู่ในช่วงของการปรับปรุงหลักสูตรใหม่

ภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ตระหนักถึงการขยายตัวอย่างกว้างขวางและรวดเร็วของการผลิตบัณฑิตที่เกิดประเด็นปัญหาที่จะต้องติดตามพิจารณาอย่างต่อเนื่อง 2 ประการ คือ ปัญหาปริมาณ และ ปัญหาคุณภาพของบัณฑิต ทั้งนี้ทางภาควิชาฯ คณะนิเทศศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสยาม ได้วางแผนการผลิตบัณฑิตและควบคุมการผลิตบัณฑิตให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ แต่มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นคุณภาพบัณฑิตจะเป็นอย่างไร คุณภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไร สถานประกอบ ผู้ใช้บัณฑิตมองคุณภาพบัณฑิตอย่างไร ยังเป็นปัญหาที่จะต้องวิจัยอย่างจริงจัง

กนก วงษ์ตระหง่าน(2539) กล่าวในขณะยังดำรงตำแหน่งเป็นรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ในหัวข้อ การศึกษาวิชาการวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ค.ศ. 2020 ว่าขณะนี้ นักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยถึงสถานการณ์ความนิยมในวิชาการวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ผลการศึกษาคาดว่าแนวโน้มความนิยมในการศึกษาสาขานี้ของคนรุ่นใหม่จะนิยมติดต่อกันไปอีกนาน ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวก็ด้วยเหตุผลที่ว่า สังคมไทยจะก้าวสู่โลกการสื่อสารที่ไร้พรมแดนมากขึ้น

โดยเฉพาะด้านการเติบโตด้านอุตสาหกรรมสื่อมวลชนในประเทศไทยที่กำลังก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นโอกาสงามที่เปิดรอผู้สำเร็จการศึกษาที่จะเข้ามาสู่วงการวิชาชีพต่อไป ทำให้วิชาชีพด้านนี้จะได้รับความนิยมนต่อไปอีกนาน

ด้านคุณภาพบัณฑิต กนก วงษ์ตระหง่าน กล่าวในเรื่องนี้ว่า ถ้าการเรียนการสอนไม่ได้คุณภาพ แทนที่การผลิตบัณฑิตสาขานี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและวงการวิชาชีพ แต่ตรงกันข้ามจะเป็นอันตรายและสร้างปัญหา นั่นหมายความว่า ถ้าบัณฑิตสำเร็จออกไปมีคุณภาพต่ำ บัณฑิตนั้นจะสร้างปัญหาให้กับสังคมในอนาคต และก็จะทำให้สถานภาพในวิชาชีพตกลง เพราะฉะนั้นคุณภาพในเรื่องการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง วิชาการที่สอน คุณภาพที่ผลิตออกไป ต้องสนองตอบต่อทั้งตลาดแรงงานและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต แต่ไม่ใช่เดินตามตลาดในทุกกรณี ในหลายเรื่องคงต้องล้าหน้าตลาดในฐานะผู้นำสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตร์ในด้านนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นความสนใจสนองตอบต่อความต้องการบวกกับการชี้แนะทางสังคมด้วยสติปัญญาถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ

จุมพล รอดคำดี(2542) กล่าวเกี่ยวกับการทำงานของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ไว้ว่า เมื่อเวลานิสิตนักศึกษาจบไปแล้ว ออกไปอยู่ในองค์กร ไปอยู่ในวัฒนธรรมขององค์กรใหม่ ไปอยู่ในสิ่งที่เป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ สถาบันไม่สามารถที่จะบอกว่า สถาบันการศึกษาจะต้องเข้าไปบอกหรือนิสิตกำลังคิดไปจากสิ่งที่เขาได้เรียน คงต้องแยกกันให้ดี ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นสถาบันการศึกษานี้ จูฬาฯ ธรรมศาสตร์ ผลิตคนออกมา และก็มาเป็นอย่างนี้หมด คิดว่าคงไม่ยุติธรรมกับบางสถาบันการศึกษา เพราะเวลาอาจารย์สอนหนังสือ อาจารย์ให้ในสิ่งที่เรารู้ว่า เรื่องจริยธรรมก็ดี เรื่องเหล่านี้ที่ นิสิตควรจะมีในตัว มิใช่เรื่องมีอยู่ในคนดีทั่วไป หากมองในเชิงการทำงานด้านอาชีพการเป็นนักข่าว ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนมีมากกว่า เพราะนักข่าวกำลังทำหน้าที่เหมือนกับเป็นตัวแทนที่จะต้องนำข่าวสารต่างๆ มาบอกกับประชาชนตามข้อเท็จจริง ตามสิ่งที่จริง ฉะนั้นสิ่งตรงนี้เป็นสิ่งที่ต้องรับผิดชอบค่อนข้างสูง ต้องสำนึกในความเป็นสื่อมวลชน

นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์บางท่านเคยกล่าวในเรื่องการคัดเลือกนักศึกษาที่จบด้านวารสารศาสตร์เข้ามาทำงานในอาชีพนักหนังสือพิมพ์โดยตรงว่า มีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาการขาดแคลนคนที่มีพื้นฐานทางหนังสือพิมพ์จริงๆ หรือบางคนก็เข้าไปทำงานหนังสือพิมพ์เพียงเพื่อใช้เป็นทางผ่านเพื่อที่จะไปสู่อาชีพที่มั่นคงกว่า ปัญหาด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของหนังสือพิมพ์ก็เป็นอุปสรรคของอาชีพนักหนังสือพิมพ์

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าหาคำความรู้เกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต จึงเป็นเรื่องน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งวงวิชาการและวงวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ โดยเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง ในโลกแห่งความเป็นจริงของการทำงานในวิชาชีพที่เป็นการศึกษาว่าผู้เรียนสามารถก้าวออกไปทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด(พร้อมพรรณ อุดมสิน ,2549) การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาว่า สถานประกอบการซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิต มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม อยู่ในระดับใด โดยศึกษาในด้านความรู้ทางวิชาการ ความสามารถทางวิชาชีพ การประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงาน และพฤติกรรมการทำงาน ทั้งนี้คาดว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ในทุกด้าน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาที่ผลผลิตคือคุณภาพบัณฑิตแล้ว ก็จะนำความรู้ที่ได้รับในส่วนนี้มาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพในด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพหลักสูตร และคุณภาพอาจารย์ต่อไป

ปัญหานำวิจัย

- 1.สถานประกอบการ ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม มีคุณลักษณะเฉพาะเป็นอย่างไร
- 2.สถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาคูณลักษณะเฉพาะของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
- 2.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร
- 3.เพื่อศึกษาความคิดเห็นเพิ่มเติมของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

สมมติฐานการวิจัย

1. สถานประกอบการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่มีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อคุณภาพบัณฑิต แตกต่างกัน
2. สถานประกอบการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่มีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิต แตกต่างกัน
3. ความคาดหวังต่อคุณภาพบัณฑิตของสถานประกอบการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เน้นสำรวจคุณลักษณะเฉพาะ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดยสอบถามรายชื่อสถานประกอบการจากฐานข้อมูลบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2546-2550

ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาคุณภาพบัณฑิตเฉพาะในด้านความรู้ทางวิชาการ ความสามารถทางวิชาชีพ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมการทำงาน

นิยามศัพท์

ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการ ความมุ่งหวังที่สถานประกอบการมีต่อบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ซึ่งพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของแบบสอบถาม โดยแบ่งความคาดหวังต่อคุณภาพบัณฑิต ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่คาดหวัง ตามลำดับ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความยอมรับ ความพอใจที่สถานประกอบการมีต่อบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ซึ่งพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของแบบสอบถาม โดยแบ่งความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิต ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่พึงพอใจ ตามลำดับ

คุณภาพบัณฑิต หมายถึง คุณสมบัติของบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่เป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิต โดยแบ่งคุณสมบัติเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถทางวิชาชีพ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมการทำงาน

สถานประกอบการ หมายถึง หน่วยงานหรือองค์กรในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงคุณลักษณะเฉพาะของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
2. ทำให้ทราบความคาดหวังของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
3. ทราบถึงความพึงพอใจของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
4. ทำให้ทราบความคิดเห็นที่หลากหลายของสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เพื่อสะท้อนมุมมองที่แท้จริงของผู้ใช้บัณฑิต
5. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คุณภาพอาจารย์ และคุณภาพนักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ

